

5. Про систему вступу до вищих навчальних закладів у Російській Федерації / В. П. Горох // Вісник ТІМО: тестування і моніторинг в освіті. – 2012. – № 1/2. – С. 4-8.

Вакуленко Т. С. К вопросу о критериях поступления студентов в высшие учебные заведения некоторых стран мира.

В статье рассмотрены критерии поступления студентов в высшие учебные заведения США, Российской Федерации и Польши. Проанализированы особенности использования результатов внешнего независимого оценивания как основного критерия поступления в вузы.

Ключевые слова: образование, высшее учебное заведение, вступительная кампания, стандартизированные оценивания, мировой опыт.

Vakulenko T. S. The Issues of Admission to Higher Educational Institutions in Some Countries.

The admission criteria to higher educational institutions of USA, Russia and Poland have been discovered. The external educational assessment results as one of the major criteria in the admission process have been analyzed.

Keywords: education, higher educational institution, admissions system, standardized assessment, world experience.

Василенко О. М.

Національний педагогічний університет імені

М. П. Драгоманова

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗНО І НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВНЗ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті досліджується зв'язок між навчальною успішністю студентів у ВНЗ з англійської мови і балами сертифікатів ЗНО з цього предмета. Обґрунтовується ефективність системи вступу до ВНЗ за результатами тестування.

Ключові слова: зовнішнє незалежне оцінювання якості освіти, прогностичний тест, англійська мова, тестування.

Головною метою української системи освіти є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, формування покоління, яке здатне навчатися впродовж життя, створювати і розвивати цінності громадянського суспільства. Державна політика в розвитку освіти націлена на створення однакових можливостей для молоді у здобутті якісної освіти. Наприкінці ХХ століття гостро постало питання вступу до ВНЗ, оскільки більшість українців вважали систему вступу до ВНЗ непрозорою і корумпованою. Таким чином, на зміну застарілим технологіям вступних випробувань у формі усних і письмових екзаменів на початку ХХІ століття було запроваджено незалежне оцінювання абітурієнтів у формі тестів.

У цьому зв'язку дослідження ефективності запровадження ЗНО та справедливості відбору для навчання у ВНЗ на основі цього тестування набуло останнім часом значної актуальності. Ефективність системи вступу у даному випадку характеризує ступінь успішності навчання у ВНЗ за результатами тестування.

Отже, метою нашого дослідження є: 1) визначення якості навчальних досягнень студентів і абітурієнтів; 2) вивчення зв'язку між навчальною успішністю студентів з англійської мови та балами сертифікатів ЗНО.

Для проведення дослідження було обрано студентів першого і другого курсів Інституту філософської освіти і науки (152 студенти – за спеціальностями “Філософія”, “Культурологія” і “Дизайн”) та Інституту української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка (80 студентів – за спеціальністю “Українська мова і література та англійська мова”) Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Слід зазначити, що для порівняння у першокурсників ми брали до уваги результати модульного контролю, а для студентів другого курсу – їх результати навчання за перший курс з англійської мови.

Оцінювання студентів у ВНЗ відбувається за вимогами кредитно-модульної системи, тобто на оцінку за модуль впливають бали, які студент отримав на кожній парі за різні види діяльності, а також тестування по закінченні вивчення модуля. При оцінюванні якості знань студентів з англійської мови у вищих навчальних закладах викладачами кафедр іноземних мов розроблено сукупність критеріїв, за якими оцінюється іншомовна мовленнєва діяльність студентів в ході процесів сприйняття (аудіювання, читання) і відтворення (говоріння і письма) усного і писемного мовлення. Одразу зазначимо, що при зовнішньому незалежному оцінюванні якості освіти іншомовна мовленнєва діяльність учнів у процесі аудіювання, а також усного мовлення не оцінюється.

Однак, тестування використовується і у ВНЗ, оскільки воно має цілий ряд переваг: можливість охопити велику кількість учнів, використовуючи однаковий матеріал і однакові умови процедури тестування; економія аудиторного часу, зорієнтованість на сучасні технічні засоби навчання та використання комп'ютерних навчальних та контролюючих систем; збільшення об'єктивності педагогічного контролю, мінімізація суб'єктивних факторів під час оцінювання відповідей.

Основна відмінна риса тесту від, наприклад, традиційної контрольної роботи полягає в тому, що оцінка, яка виставляється за підсумками тестування, є більш об'єктивною і незалежною від можливого суб'єктивізму викладача. А оцінка за виконання традиційної контрольної роботи часто базується на враженнях викладача, не завжди відокремлених від його особистих симпатій чи антипатій по відношенню до того чи іншого студента.

Завдання викладача і студентів полягає у тому, щоб у процесі перевірки оцінки знань виявити справжній стан знань, вмінь і навичок і тим самим допомогти студентам раціонально організувати навчальну роботу у подальшому. Успіх рішення даного завдання безпосередньо залежить від суворого додержання викладачем дидактичних принципів контролю знань.

Дидактичні принципи контролю знань – це вихідні теоретичні положення, у відповідності до яких має будуватись практична діяльність викладача і студентів і на підставі яких визначаються зміст контролю знань, їх методи і форми організації.

Основними є шість дидактичних принципів перевірки і оцінки знань: дієвість, систематичність, індивідуальність, диференціювання, об'єктивність і єдність вимог.

Принцип дієвості полягає у тому, що перевірка і оцінка знань студентів мають не тільки відображати рівень засвоєння знань, але й стимулювати студентів і викладачів до зусиль щодо досягнення у навчальній роботі нових успіхів.

Принцип систематичності виражається у тому, що по-перше, перевірка і оцінка знань здійснюється не від випадково, а планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання; по-друге, контроль має бути неперервним протягом усього процесу навчання; по-третє, перевірка і оцінка знань провадяться у певній послідовності, з поступовим ускладненням завдань, змісту і методики.

У зв'язку з цим дуже важлива кількість перевірок. Чим регулярніша перевірка і оцінка знань студента, тим повніша інформація про перебіг засвоєння, тим краще виконуються всі функції перевірки і оцінки знань. Так, на заняттях з англійської мови постійно перевіряється засвоєння лексичних одиниць, монологічне, діалогічне мовлення, виконання письмових завдань, навичок читання і аудіювання. Вивчення такого обсягу матеріалу є майже неможливим перед екзаменаційною сесією і свідчить про порушення принципів систематичності.

Принцип індивідуальності перевірки і оцінки знань означає, що викладач прагне глибокої і справедливої оцінки успіхів кожного студента, а не групи в цілому. Тільки, враховуючи і оцінюючи особливості роботи кожного студента окремо, його досягнення,

труднощі і прогалини, викладач може успішно керувати науковим зростанням студентів.

Принцип диференціювання полягає у визначенні кількісних і якісних різниць у знаннях, вміннях і навичок студентів та їх оцінці. Диференціювання оцінок знань, умінь і навичок студентів дає необхідну інформацію для ефективної перебудови навчальної роботи і студентів і викладача у майбутньому, до оцінки знань кожного конкретного студента, робить більш ефективною оцінку результатів якості роботи студентських груп і курсів; дасть змогу повніше враховувати отримані результати при підведенні підсумків роботи студентів.

Принцип об'єктивності означає, що кожна окрема оцінка має бути об'єктивною, тобто відповідати істинній якості і кількості засвоєних знань, умінь і навичок. В іншому разі оцінка втрачає не тільки своє педагогічне значення, але і завдає шкоди навчально-виховній роботі.

Особливо слід підкреслити, що до виставлення оцінки, необхідно підходити принципово і суворо. Виявляючи надмірну м'якість, жалість, доброту, викладач вводить студентів в оману, в них складається неправильне уявлення про вимоги до якості знань. Більше того, всякий лібералізм в оцінці знань перетворює весь облік у просту формальність, дезорганізує весь навчальний процес, діє негативно на студентів. При цьому складається недоброзичливе ставлення до тих викладачів, які добросовісно виконують свої обов'язки, вимогливо перевіряють роботу студентів, об'єктивно оцінюють їх знання. Практика свідчить, що навіть виставлення негативної оцінки сприймається студентом позитивно, якщо вона виставляється у відповідності до принципу об'єктивності і справедливості.

Але навіть при прагненні бути максимально об'єктивним, оцінки, які виставляються, не є абсолютними, і часто на іспиті більш сильної групи і на іспиті більш слабкої групи одні й ті самі оцінки за тією самою 4-бальною шкалою оцінюють нерівноцінні відповіді. Викладач невимушено коригує рівень вимог, щоб оцінити різницю рівнів знань сильних і слабких груп. Тому виконання і оцінка тестових завдань дає більш об'єктивну картину. В слабшій групі будуть бали за тест нижчими, а в сильній – вищими.

Зовнішнє незалежне оцінювання є так званим прогностичним тестом, оскільки метою є не лише оцінювання досягнень учнів і їх успішності в засвоєнні шкільного матеріалу з англійської мови, а й виявлення із загальної кількості абітурієнтів тих, хто зможе навчатися у ВНЗ. Кращі абітурієнти (ті, хто набрали більше балів) мають більше можливостей обрати престижні спеціальності у найкращих вищих навчальних закладах. Аналіз досвіду вступної кампанії до українських ВНЗ засвідчує, що з введенням ЗНО відбулися позитивні зміни в забезпеченні рівного доступу громадян до вищої освіти на засадах об'єктивності і справедливості. Такий шлях реформування системи вступу до ВНЗ з метою підвищення її прозорості і забезпечення рівного доступу до вищої освіти пройшла більшість країн світу. На сьогоднішній день майже всі держави СНД враховують світовий досвід оцінювання абітурієнтів при вступі до університетів і запроваджують той чи інший спосіб зарахування до ВНЗ за результатами незалежного тестування.

Однак, одразу запровадити максимально об'єктивне тестування неможливо, оскільки необхідно набути власний досвід з врахуванням вітчизняної системи освіти і навчальних програм. Працівники вищої школи вважають, недаремно, важливими й середній бал атестату, участь в олімпіадах, закінчення спеціалізованої школи. Також є абітурієнти, які вважають, що результат на незалежному оцінюванні є неадекватним їх здібностям. Нажаль, з практики, можемо відмітити, що є випадки, коли студенти, які навчаються на контрактній основі (тобто щоб навчатись на бюджетній основі, їм не вистачило балів, щоб пройти по конкурсу), мають результати набагато вищі, ніж ті, які успішно вступили і зайняли бюджетні місця. Отже, дослідження ефективності запровадження незалежного оцінювання знань та вдосконалення і розробка нових завдань, системи оцінювання є нині актуальними.

Для незалежного оцінювання якості знань зі шкільних предметів прийнято шкалу від 100 до 200 балів. Ця система не є абсолютною, оскільки підсумкові бали вираховуються у співвідношенні до вибірки найкращих результатів регіону або певної групи абітурієнтів. Вища школа користується шкалою від 0 до 100 балів. Кожний вищий навчальний заклад розробляє певну систему за цією шкалою. Наприклад, бали можуть сумуватися впродовж семестру і підсумкового контролю – заліку або екзамену (тобто, скажімо, на екзамені студент може максимально набрати 30 балів, а решту – 70 балів – він набирає впродовж семестру за різні види діяльності), або ж шляхом підрахунку середнього арифметичного за окремі модулі і підсумковий контроль (тобто, за кожну тему – модуль – студент набирає максимально 100 балів і на підсумковому контролі теж 100 балів, з яких потім підраховується середнє арифметичне).

Зробивши кореляційний аналіз (коефіцієнт лінійної кореляції Браве-Пірсона), ми встановили, що між результатами зовнішнього незалежного оцінювання з англійської мови і результатами модульного контролю (для студентів першого курсу) та річного контролю (для студентів другого курсу) у студентів, які навчаються в Інституті філософської освіти і науки за спеціальностями “Філософія”, “Культурологія” і “Дизайн”, є статистично достовірний прямий зв'язок ($r = 0,23$, $p < 0,01$). Тобто, це означає, що бали, які вони отримали на незалежному тестуванні, є абсолютно адекватними їх знанням, умінням і навичкам з англійської мови, що підтверджується також успішністю навчання з цього предмета і у вищому навчальному закладі. Але слід зазначити, що при вступі до Інституту філософської освіти і науки абітурієнти можуть подавати на свій власний розсуд сертифікат ЗНО з іноземної мови, або зі світової літератури. При опитуванні було встановлено, що студенти з гіршою результативністю в учінні з англійської мови не проходили незалежне тестування з цього предмета.

Провівши кореляційний аналіз серед студентів Інституту української філології і літературної творчості імені Андрія Малишка, які навчаються на спеціальності “Українська мова і література та англійська мова”, між результатами зовнішнього незалежного оцінювання з англійської мови і результатами модульного контролю (для студентів першого курсу) та річного контролю (для студентів другого курсу), ми отримали результат ($r = 0,15$), який свідчить про те, що між ними немає статистично достовірного прямого зв'язку. Тобто, це означає, що бали, які студенти отримали на зовнішньому незалежному тестуванні не відповідають знанням, умінням і навичкам, якими володіють студенти з англійської мови.

Можемо запропонувати наступне пояснення отриманих результатів. По-перше, це різниця в кількості навчальних годин і вимог, які ставляться до студентів філологічних і нефілологічних спеціальностей. Але цей фактор ми не вважаємо суттєвим. По-друге, для об'єктивного оцінювання з іноземної мови необхідно враховувати і оцінювати навички аудіювання і говоріння, що на разі не враховує зовнішнє незалежне оцінювання знань з англійської мови. Якщо включення до тестування завдань аудіювання і говоріння є неможливим, то необхідним є запровадження додаткової співбесіди при вступі до ВНЗ на філологічні спеціальності. По-третє, результати можуть свідчити про погану адаптацію студентів. Можна припустити, що результати сесії і модульного контролю занижені за рахунок впливу на оцінювання роботи студента відвідування занять та систематичності роботи. Також дуже великий вплив на успішність першокурсників має базова підготовка в школі (різні рівні викладання, репетиторство, контроль батьків). У деяких студентів цього прискорення вистачає тільки на рік. Далі, коли настає час самостійного опанування професією, значно важливішими виявляються саме здібності до навчання і внутрішня мотивація студента.

Отже, входження сфери освіти у систему ринкових відносин вимагає вдосконалення змісту освіти, методик викладання, педагогічних технологій. Органічною складовою сучасної системи освіти в Україні також стають педагогічні вимірювання у формі

тестування. Останній процес неможливо грамотно зреалізувати без врахування позитивного та негативного досвіду минулого. Найважливішими критеріями якості педагогічних вимірювань є об'єктивність, надійність, валідність і точність. Посправжньому об'єктивне педагогічне вимірювання дає результати, які не залежать від стану й кількості учасників процесу та інших зовнішніх умов. Для забезпечення об'єктивності, найпоширенішим засобом є стандартизація процедури та незалежність екзаменаторів. Упровадження ЗНО в Україні – це прогресивний шлях наближення української освіти до європейських стандартів. Необхідність такого кроку була очевидною та стала органічною складовою для системи освіти України. Незважаючи на те, що Конституція України гарантує право на доступ до безкоштовної вищої освіти “на конкурсній основі”, правила прийому передбачають позаконкурсне зарахування значної кількості пільгових категорій абітурієнтів. Те, що уніфіковане тестування недостатньо ефективне, вже давно зрозуміли в більшості країн світу. Кожен університет змагається саме за свого студента, і тому використовуються різноманітні форми додаткових вступних випробувань, вага яких у підсумковій оцінці буває достатньо великою, поряд із загальнонавчаними в межах країни стандартними тестами. Останніх, до речі, кілька, і різних. І це право університету вказувати, які стандартизовані тести або комбінацію яких тестів він вимагає від абітурієнтів. Врахуймо, це тести не просто перевірки наявних знань, а так звані тести готовності, або тести здібностей. Головне для подібного роду тестів, що вони перевіряють не просто кількість засвоєної в школі чи за допомогою репетиторів знань, а вміння ними користуватися і готовність абітурієнта до засвоєння університетського курсу. Встановлення кожним ВНЗ мінімального прохідного бала з кожного предметного сертифіката також значною мірою сприяє врегулюванню процесу конкурсного відбору вступників.

Використана література:

1. Булах І. Є. Створюємо якісний тест : навч. посіб. / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – К. : Майстер-клас, 2006. – 69 с.
2. Раков С. А. Системи оцінювання й шкалювання результатів національних стандартизованих вступних іспитів до ВНЗ (Аналіз світового досвіду) / С. А. Раков // Вісник ТІМО № 4: Харків видавництво “Факт”, 2009. – С. 23-28.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vintest.org.ua/Data/im_vidrodzennya.pdf

Василенко О. Н. Сравнительный анализ результатов внешнего независимого оценивания и учебной успеваемости студентов в ВУЗе по английскому языку.

В статье исследуется связь между учебной успеваемостью студентов ВУЗов по английскому языку и балами сертификатов внешнего независимого оценивания по этому предмету. Обосновывается эффективность системы поступления в ВУЗ по результатам тестирования.

Ключевые слова: внешнее независимое оценивание качества образования, прогностический тест, английский язык, тестирование.

Vasylenko O. Comparative analysis of the results of GCE and students' English marks in High school.

This article examines the relationship between university students' marks in English language and marks of the certificates of external evaluation on the subject. It also substantiates the effectiveness of the admission to the university on the test results.

Keywords: independent external evaluation of education quality, prognostic test, English language, testing.